Language consultations: electronic database

http://www.valodaskonsultacijas.lv/en/questions/1020

Question

Vai vārds ***kovārnis*** izrunājams ar divskani **[uo]** vai patskani **[o]**?

Answer

Lietvārds ***kovārnis*** izrunājams ar **[uo]**.

Kā norādīts *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīcā*, lietvārds *kovārnis* izrunājams ar [uo]. (Ceplītis, L., Miķelsone, A., Porīte, T., Raģe, S. *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca*. Rīga : Avots, 1995, 388. lpp.)

Konstantīns Karulis *Latviešu etimoloģijas vārdnīcā* (sk. Karulis, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca*. P–Ž. II sējums. Rīga : Avots, 1992, 489. lpp.) norādījis, ka *kovārnis* ir saliktenis. Vārda otrajā daļā ir sakne *vārn-* (pamatā indoeiropiešu sakne **u̯er-* 'degt, dedzināt, melnot'), kas ir tā pati sakne, kas vārdā *vārna*.
Savukārt vārda pirmajā daļā sastopama daļa no apvidvārda *kosa* (arī izrunā ar [uo]), kas nozīmē 'kovārnis'. (sk. *Tēzaurs*. Pieejams: https://tezaurs.lv/kosa:2)

Vārdos (gan mantotos, gan aizgūtos), kas latviešu valodā sastopami jau sen, burts *o* visbiežāk izrunājams [uo], piemēram, *kovārnis, dona, gods, koris, ola, ozols, ore, solis, zobs* u. c.

Skaņa [o] vai [ō] sastopama pamatā aizguvumos, piemēram, *fotogrāfija, oktobris, solo, trompete* u. c.

Sources

Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca L. Ceplītis, A. Miķelsone, T. Porīte u. c. Rīga : Avots, 1995, 388. lpp.

Karulis, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca.* II sēj. Rīga : Avots, 1992,489. lpp.

© Latviešu valodas aģentūra, 2017